

เทศน์เช้า วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิตคือการครองเรือน เห็นไหม การครองเรือนคือการครองใจ พระพุทธเจ้าสอนอย่างนั้นนะ ชีวิตคือการครองเรือน ถ้าชีวิตครอบครัวใด การครองเรือนเราว่าครอบครัว ชีวิตครอบครัวครองเรือนคือครองใจ ถ้าคนปฏิบัติมันจะเห็นนะ ถ้าคนยังไม่ปฏิบัติยังไม่รู้หรือกว่าครองใจนี้ครองยากขนาดไหน เพราะหัวใจเรายังครองยากขนาดนี้

แล้วย้อนกลับพูดถึงคุณธรรม มองไปในครอบครัว มองเข้าไปในสังคมนะ เพราะหัวใจเราเองมันยังคิดขนาดไหนกว่าจะเอาใจเราไว้ได้ ใจนี้มันเหมือนช่างสารที่ตักมัน มันจะเดินไปประสามัน แล้วใครที่เอาใจไว้ในอำนาจของตัว คนนั้นจะมีความสุขมาก เพราะเราไม่เอาใจไว้ในอำนาจของตัวได้มันถึงเป็นปัญหาขึ้นมา ปัญหาขึ้นมาเพราะอะไร? เพราะมันออกไป เห็นไหม พอออกไปนี่มันเป็นไปหมด

ทั้งๆ ที่ว่าเราปรารถนาดี พ่อแม่นี้ปรารถนาดีกับลูกหมดแหละ แต่เด็กนี้จะอึดอัดมากกว่าพ่อแม่ไม่รักๆ แต่ความจริงพ่อแม่รักใจจะขาดนะ แล้วพ่อแม่ต้องการให้ลูกสมความปรารถนา แต่เพราะสังคมนี้ต่างกันโดยวัย วัยของพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย สังคมอีสาน เห็นไหม ผู้เฒ่าในบ้านในเรือนเขาเป็นที่ปรึกษาคน ผู้เฒ่าเขาจะเคารพกันมาก

นี่สังคมไทย สังคมไทยเป็นศาสนาพุทธ พุทธศาสนา เห็นไหม มีความเคารพ คุณลักษณะที่ลัทธิต่างๆ เขาก็มีการบูชาศาคาของเขา แต่บูชาของเรานี้บูชาย้อนกลับมานะ บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือบูชาในหัวใจของเราใจ พุทธโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นี่สรรพสิ่งมันอยู่ที่ใจ ใจรับรู้หมด ปฏิเสธหมด ปฏิเสธโลกภายนอกทั้งหมด ปฏิเสธเทวดาทั้งหมด ปฏิเสธสิ่งพึงพาอาศัยข้างนอกทั้งหมด ให้พึ่งพาอาศัยใจของตัวเอง

ถ้าพึ่งพาอาศัยใจของตัวเอง ถ้าครองใจตัวนี้ได้ การครองใจของเราได้ การครองใจมันก็เริ่มต้นตั้งแต่ทาน ศีล ภาวนา ถ้าไม่มีการเสียสละทานขึ้นมาก่อน ไม่มีการเตรียมความพร้อมก่อน การเตรียมความพร้อมของใจใจ เพราะความตระหนี่ถี่เหนียว ความตระหนี่ถี่เหนียวมันเป็นตัณหา

ความทะยานอยาก แล้วเราจะปฏิเสธสิ่งต่างๆ นี่เราจะปฏิบัติธรรมให้ถึงซึ่งนิพพาน เราจะพ้นไปจากทุกข์ มันเป็นความคิด มันเหมือนกับเราหักพริกด้วยเข่า ค้างพริกนี้หักด้วยเข่าหักได้ยากมาก แต่ถ้าเราทอนให้มันเล็กลง เราทำให้มันเล็กลง มันจะหักได้ง่ายขึ้นไปเรื่อยๆ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเริ่มเสียดสละ เราฝึกฝนใจไว้ก่อน ให้เสียดสละทาน ศีล ภาวนา พอภาวนาขึ้นมามันก็จะมีโอกาส ไม่ใช่หักพริกด้วยเข่า หักพริกด้วยเข่านะ ต้นไม้ทั้งต้น ต้นใหญ่เราหักมันไม่ได้หรอก กิเลสทั้งตัวนะ กิเลสดิบๆ นะหักมันไม่ได้หรอก แต่เวลาจะทำทานกัน เวลาเราถือศีลภาวนากันก็บอกของเล็กน้อยๆ ของเล็กน้อยจะสร้างให้มันเป็นคุณประโยชน์ขึ้นมา ของเล็กน้อยนะ ถ้าเราเสียดสละทานขึ้นมามันฝึกใจของเรานะ ถ้าใจของเรามีการเสียดสละ ใจของเราเปิดโอกาสให้ เหมือนกับคนถ้ามีเจรจากัน มันมีโอกาสที่จะตกลงกันได้ ถ้าไม่มีโอกาสเจรจากันเลย นี่เราไม่มีทางเจรจากันได้ มีความขัดข้องหมองใจกันแล้วเจรจากันไม่ได้ มันจะลงลึกตลอดไป

นี่ก็เหมือนกัน จิตถ้ามันมีเรื่องทาน ศีล ภาวนา มันเหมือนมีการเจรจาใจ เพราะธรรมะเข้าไปขัดเกลา ไปกลมกล่อมมัน ถ้าธรรมะเข้าไปนะ แต่มันเป็นกิเลสดิบๆ มันถึงทำความเสียดสละอย่างนี้ไม่ได้ ถ้าความเสียดสละไม่ได้มันก็ทำให้มันดิบอยู่อย่างนั้น เห็นไหม นี่มองข้ามของเล็กน้อย เวลาครูบาอาจารย์ท่านอยู่กับหลวงปู่มั่นนะ ท่านบอกเลยนะ ข้อวัตรปฏิบัตินี้ของเล็กน้อยสะสมมันไป ถ้าสะสมสิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับเราทั้งหมด เพราะมันเป็นข้อวัตรปฏิบัติ มันเป็นการวัดใจ มันเหมือนมาตรวัด เครื่องวัดต่างๆ เราจะวัดคุณภาพของมันได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าคนมีศีลมีธรรมมันวัดจากตรงนี้ไง สิ่งต่างๆ เป็นการกระทำ เห็นไหม มันออกมาจากใจ ถ้าใจมันดีขึ้นมา สิ่งที่เป็นการกระทำมันจะดีไปหมดเลย แต่ถ้าใจมันหยาบนะ มันทำสิ่งใดมันก็จะหยาบ แต่คนหยาบ คนละเอียด เวลาละกิเลสแล้วจิตนิสัยมันก็อีกเรื่องหนึ่ง การเสียดสละ การฝึกฝนขึ้นมา มันเข้าไปถึงหัวใจแล้ว ถ้ามันไปชำระกิเลสแล้วมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ก่อนที่ทำมันไม่แยกเรื่องไปอย่างนี้หรอก คุณสิ คุณอย่างเราจบการศึกษาามา เห็นไหม นี่จบมาเหมือนกัน แต่แตกแขนงออกไปวิชาการต่างๆ มันอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าจบ จบเหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันชำระกิเลสแล้วมันสะอาดได้เหมือนกัน แต่จิตนิสัยไม่เหมือนกัน เห็นไหม การแสดงธรรมมันเป็นสำนวนนะ นี่ครูบาอาจารย์ถ้าเราคุ้นชิน เราจะรู้เลยว่าเวลาครูบาอาจารย์เทศน์มานี้สำนวนของใคร? สำนวนครูบาอาจารย์องค์หนึ่งๆ ไม่เหมือนกันนะ ไม่

เหมือนกัน แต่ธรรมะนี่เดียวกัน ถ้าเป็นธรรมอันเดียวกันนะ ธรรมะนี่เดียวกันเลย แต่สำนวนคือจิตนิสัย คือความถนัดของแต่ละใจไม่เหมือนกัน

ความไม่เหมือนกันอันนั้นมันเป็นการสร้างสมมา เห็นไหม ตั้งแต่ทาน ศีล ภาวนา การเกิดและการตาย นี่พันธุกรรมที่มันได้ตัดแต่งมา สิ่งพันธุกรรมได้ตัดแต่งมาแล้วมันเป็นประโยชน์กับพันธุ์พืชนั้น แต่ถ้ามันตัดแต่งมาคิขนาดไหน แต่มันไม่ได้เข้ามา นี่พันธุ์พืชไม่ได้ลงดิน ไม่ได้ปลูกขึ้นมา มันเก็บไว้มันก็เก็บไว้สภาวะแบบนั้นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน จิตนิสัยมันมีอยู่กับใจตลอดไปนะ คนนี้มีอยู่ตลอด เวลาภาวนากัน เห็นไหม เรามีอำนาจวาสนาไหม? เราประพฤติปฏิบัติจะได้สมความปรารถนาไหม? นี่มันไปตัดทอนกำลังของใจ มันไปตัดทอนตัวเราเองใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกถ้าเราประพฤติปฏิบัตินะ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี

คำว่า ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้าเราทำนะ นี่โดยหลักเลยละ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี แต่เราทำกันไม่ถึง เราทำกันไม่ได้ เรามีจุดยืนของเราไม่ได้ แล้วมันมีความลังเลสงสัย มันตัดทอนตลอด มันทำให้เราอ่อนแอตลอดเลย ความคิดของเรามันทำให้เราอ่อนแอตลอดเลย นี่ความคิดจากข้างนอกนะ ถ้าเราทำของเรา เรามีจุดยืนของเราแล้วทำของเราไป เรามั่นคงของเราไป เราทำของเราไปอย่างนี้ นี่แล้วมีครูมีอาจารย์คอยจัดให้มันเข้าทาง เพราะอะไร? เพราะทำไปแล้วประสบการณ์ตรงมันจะบอกเอง มันจะบอกเรานะ

ถ้าปฏิบัติไปแล้วมันไม่ได้ทอนกิเลสเลย กิเลสมันยังเต็มหัวใจอยู่เลย กิเลสมันไม่ได้ตัดแปลง สิ่งที่เราทำมามันต้องมีอะไรขัดแย้งแล้ว ต้องมีอะไรผิดพลาดแล้ว นี่เราพูดได้ เราพูดกับครูบาอาจารย์ได้ เพราะอะไรรู้ไหม? เพราะครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมา มันเหมือนพ่อแม่ มันเหมือนผู้ใหญ่ของเด็ก ถ้าเด็กเข้มแข็ง เด็กทำความเป็นจริง ผู้ใหญ่คนไหนก็แล้วแต่ ถ้าเด็กมันหมั่นเพียร เด็กมันดี ผู้ใหญ่จะพอใจทั้งนั้นแหละ มันพอใจนะ

นี่ก็เหมือนกัน ศาสนาทายาท ส่งต่อกันเป็นชั้นๆ กันมา ส่งต่อเป็นชั้นๆ กันมา เห็นไหม คุณิโนมิลินทปัญฺหา พระอรหันต์มหาศาลเลย แต่แก้ปัญหาของมิลินทไม่ได้ ต้องไปรอฟระนาเคนนอกบวชตั้งแต่เด็กเพราะอะไร? เพราะสร้างเวรสร้างกรรมกันมา เพราะในมิลินทปัญฺหาตั้งแต่อดีตชาติมานี้เป็นอาจารย์เป็นศิษย์กันมา นี่เวลาเณรโคณครุบาอาจารย์ลงทัณฑ์ เขาบอกเลย

“ขอให้มีปัญหาตั้งคลื่นของแม่น้ำคงคา เพื่อโตขึ้นมาจะได้มีปัญหาบ้าง”

นี่อาจารย์ได้ยินว่าเศรษฐีฐานอย่างนั้น “ก็ขอให้ปัญหาไปถึงขอบฝั่งของแม่น้ำ จะกินขอบแม่น้ำนั้นได้” นี่ได้สร้างบุญกุศลกันมา ได้สร้างกันมา เพราะนักปราชญ์กับนักปราชญ์ใจ ถึงที่สุดแล้วเป็นพระเจ้ามิลินท์ พระเจ้ามิลินท์นี้ตีมาแล้วมายึดครอง เห็นไหม

สนใจในศาสนา แต่ไปถามอาจารย์องค์ไหน อาจารย์องค์ไหนก็แก้ปัญหาให้ไม่ได้ ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้มันจะถึงที่สุดได้อย่างไรล่ะ? เพราะปัญหาที่พระเจ้ามิลินท์ถามพระ นี่พระตอบไม่ได้ พระปัญหาสู้ไม่ได้ ทีนี้พระอรหันต์มหาศาลเลย พระอรหันต์นี้หลบอยู่ในป่า ร่อง รอยพระนาคเสนา มา แล้วฝึกพระนาคเสนขึ้นมา ฝึกปรีชาขึ้นมาแล้วส่งไปปฏิบัติ ทั้งพระฝ่ายปริยัติ ปฏิบัติ เลี้ยงมา สร้างสมขึ้นมาจนเกิดเป็นพระนาคเสน เวลาพระนาคเสนออกไปกับพระเจ้ามิลินท์ เห็นไหม บอกว่า

“ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ในน้ำต้องมีปลา”

นาคเสนบอก “ถ้าอย่างนั้นในมะพร้าวมีน้ำก็ต้องมีปลา” ถ้ามีปลาขึ้นมา น้ำมะพร้าวก็ต้องผ่านมะพร้าวกัน พิสูจน์แล้วในน้ำมะพร้าวก็มีปลา

นี่บุญกุศล เห็นไหม จะบอกว่าโดยวิทยาศาสตร์ โดยข้อเท็จจริงอันหนึ่ง โดยบุญกุศล โดยวาสนาอันหนึ่ง สิ่งต่างๆ นี่มันเป็นอีกส่วนหนึ่ง โดยบุญกุศลก็สร้างปัญญามาเหมือนกัน แต่มันเป็นไปได้อย่างไรที่ปลามันจะไปอยู่ในมะพร้าว มันเป็นไปได้หรือ แต่เพราะทิวของพระเจ้ามิลินท์ใช่ไหม? ถ้าในน้ำมีปลา โดยธรรมชาติเมื่อก่อนธรรมชาติมันบริสุทธิ์ เห็นไหม ในน้ำก็มีปลา ทั้งนั้นแหละ

คูสิเราไปรดงค์กันนะ น้ำในโพรงภูเขา อยู่ในลึกๆ สิ่งที่มีน้ำเข้าไม่ได้เลย มันก็มีฝูงปลาอยู่ในนั้นนะ นี่ชีวิตมันเกิดในน้ำ ในภูเขา นี่ไม่ใช่ในภูเขา มันจะทึบไปหมด บางภูเขาข้างในจะเป็นโพรง เป็นโพรงมันจะมีกระแสน้ำ มันมีปลาอยู่ในนั้นจริงๆ ทีนี้ น้ำมะพร้าวก็มีปลา เทวดาแปลงกายมาเพราะอะไร? เพราะมันเป็นสังขาร มันเป็นอำนาจวาสนาสร้างมา เห็นไหม คูสิมิลินท์เป็นเศรษฐี ทำผิดแล้วอาจารย์ลงโทษ นี่พอลงโทษขึ้นมาด้วยเด็กที่มีปัญหาใจ อยากรจะมีปัญญา นี่อธิษฐานว่า

“ขอให้ปัญหาเราตั้งแม่น้ำคงคา ตั้งน้ำที่ไม่มีขอบเขต”

นี่อาจารย์ได้ยื่นเข้าอาจารย์ก็อธิบายตามต่อไป “ถ้าต่อไปข้างหน้าขอให้มีปัญหาเหมือนกับ ขอบฝั่ง ขอบฝั่งที่ปิดกั้นไม่ให้ น้ำพ้นจากนั้นไปได้”

นี่สร้างสมบุญญานิยามมา บุญญานิยามเป็นอันหนึ่งนะ แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไป ถ้าจิตที่มี อานาจาสนามันจะเห็นสิ่งที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์ สิ่งแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ถ้าพูดถึง เป็นกิเลสมันเห็นโดยอุปาทาน แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ท่านเคยเห็น ท่านเคยเป็นนะ สิ่งนี้ถ้าเห็น โดยจริง จริงก็มี จริงนี้ดูพระอรหันต์จิตที่สิ้นจากกิเลสแล้ว นี่จิตสะอาดบริสุทธิ์เห็น โดยข้อเท็จจริง แม้แต่เป็นความฝันก็ฝันรู้ว่าจริง แต่ถ้าเราเป็นกิเลสมันฝันโดยค้นหาความทะยานอยาก มันรู้โดย ค้นหาความทะยานอยาก สิ่งนี้ถึงเก็บไว้ก่อน

ความเห็นของเราที่เป็นปุถุชน เวลาฝัน เวลาต่างๆ มันก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้บ้าง จริงบ้าง เท็จ บ้าง แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์นะ เพราะมันไม่มีสิ่งเท็จปน มันไม่มีอุปาทานเจือปนเข้าไป สิ่งนั้นจะ เป็นข้อเท็จจริง เห็นไหม สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงเหมือนกับเราเห็นนิมิตนี้แหละ นิมิตถ้าเรามีกิเลสอยู่ มันเป็นโดยเผ่าพันธุ์ โดยเผ่าพันธุ์คือจิตมันมีนิสัย จิตมีนิสัยมันจะมีสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าเราไปติด มันก่อน เพราะเรามีกิเลสอยู่ใช่ไหม? กิเลสถึงทำให้เราออกนอกกลุ่มนอกรทาง เพราะมันคิดในค้นหา ความทะยานอยากของตัว อยากรู้ อยากเห็น อยากให้ชัดเจน อยากให้เป็นไป แต่ความจริงเห็นสิ่งนี้ มันเห็นเตือนเรา เป็นธรรมเตือนแล้ว

นี่ธรรมเกิดๆ สภาวะธรรมมันจะเตือนเราตลอดเวลาว่าสิ่งนั้นมีคุณมีโทษ แต่เราเป็นเด็กใจ เราเป็นเด็กก่อน เราแบ่งแยกไม่ถูก เราให้คุณค่าสิ่งที่เป็นคุณเป็นโทษไม่ถูก แต่ถ้าจิตเราสะอาด บริสุทธิ์ขึ้นมาแล้วเราจะเห็นคุณค่าของมัน สิ่งที่อยู่นี้เป็นคุณ อย่างนี้เป็นโทษ ความเห็นของเรา เป็นคุณเป็นโทษทั้งนั้นแหละ มันมีคุณมีโทษในตัวมันเอง ไม่มีอะไรที่มีคุณประโยชน์ทั้งหมด แล้วไม่มีโทษ หรือสิ่งที่มีโทษทั้งหมดแล้วไม่มีคุณ มันมีของมันนะ มันมีของมัน แต่คนใช้นะ คน นั้นใช้ประโยชน์ไหม? ถ้าใช้ประโยชน์ มันเป็นประโยชน์กับเรา

นี่ครูอาจารย์เป็นอย่างนั้น การประพฤติปฏิบัติ สิ่งประพฤติปฏิบัติขึ้นมาโดยข้อเท็จจริง อันหนึ่ง โดยอานาจาสนาก็เป็นอันหนึ่ง วิทยาศาสตร์มันเป็นข้อเท็จจริงอันหนึ่งจริงๆ เลย แต่ อานาจาสนาของคน ความเห็นลึกซึ้ง ความตื่น แคม หยาบ ละเอียดต่างๆ กันไป ครูบาอาจารย์ สำคัญตรงนี้นะ สำคัญทำให้เราเข้ามาถึงหัวใจเราให้ได้ ชำระความสะอาด สิ่งสะอาด เห็นใหม่ คุณ ติพระอรหันต์ที่ว่าสำเร็จสิ้นกิเลสแล้วถึงไม่เหมือนกัน

คำว่าไม่เหมือนกัน สะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน พันเหมือนกัน กินอาหารแล้วอิ่มเหมือนกัน แต่คนต้องกินมาก กินน้อย คนบางคนต้องกินอาหารมากถึงอิ่ม บางคนกินเล็กน้อยก็พอ คำว่าประพฤติปฏิบัติ นี้รู้่ง่ายเห็น่ง่าย รู้่ง่ายเห็น่ง่าย รู้่ง่ายเห็น่ง่าย ต่างๆ กัน นี้บัว ๔ เหล่า สิ่งที่เป็นไป เป็นไปตามจริตนิสัย

ความเป็นไปในครอบครัว สิ่งที่เป็นครอบครัว การครองเรือน เห็นใหม่ ถ้าครองเรือนครองใจของเราแล้วมันอิ่มเต็มของมัน แต่ถ้ามันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติของสรรพสิ่ง เทวดา อินทร์ พรหม ก็เหมือนกัน การครองเรือนมันเป็นเรื่องของคู่ เป็นเรื่องของโลก โลกคือเป็นสภาวะแบบนั้น โลกคือวิภวัญญะ วิภวัญญะคือทำให้มันเป็นเต็มอิ่มของเราเป็นพรหมจรรย์ สิ่งที่เป็นพรหมจรรย์นะ เอโก ชัมโม จิตนี้หนึ่งเดียว เราเป็นหนึ่งเดียว แต่เรายืนของเราไม่ได้ เรายืนใจของเราไม่ได้ เราเกิดมาที่เราเป็นคฤหัสถ์ สิ่งที่เป็นคฤหัสถ์เราก้สร้างสมของเราขึ้นไป

สร้างสมนะ บุญกุศลทำให้เราเกิดสิ่งวิภวัญญะในชีวิตต่างๆ จะมีคนเจือจาน จะมีคนเป็นไป คำว่าเจือจาน อย่างที่ว่าวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่ง โดยอำนาจวาสนาอย่างหนึ่งนะ อำนาจวาสนานี้มีคนเมตตา มีคนเห็นดีเห็นงามด้วย ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนานะ เราทำอะไรเราจะไม่มีคนเกื้อกูล เราต้องทุกข์ต้องยากของเราไป อันนี้เพราะเราสร้างมา เราสร้างของเรามา เราทำของเราмаกันเอง ทั้งนั้นแหละ

เวลาเราประพฤติปฏิบัติสิ่งนี้มันก็ทุกข์ยาก แต่เราก้เอาสิ่งนี้มาเป็นเครื่องอยู่ มันเป็นความภูมิใจอันหนึ่ง บอกว่าสิ่งที่เราทำมาเอง จะทุกข์เราก้ทุกข์เอง จะสุขเราก้สุขเอง สิ่งต่างๆ เราเลือกเอง ฉะนั้นเราเลือกเอง เราปฏิบัติเอง เราต้องทำของเราเอง ถึงที่สุดแล้วถ้ามันมีอะไรสงสัยก็ขึ้นหาครูบาอาจารย์ ท่านจะแก้ไขให้เราไปเรื่อยๆ

แก้ไขให้เราณะ เพราะใจดวงหนึ่งให้อีกใจดวงหนึ่ง ถ้าใจดวงหนึ่งไม่เคยเจอวิภวัญญะ ไม่เคยเจออุปสรรค ไม่เคยเจอการคัดแปลงมา มันจะเอาอะไรไปสอนเขา ใจมีดบอดก็สอนแต่ความมืด บอดออกไป ใจดวงหนึ่งสว่างไสว จากใจดวงหนึ่งมอบให้อีกใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งสว่างไสว แต่ไม่มีผู้รับมอบเลย ใจดวงนั้นก็ดับไปเป็นธรรมดา ต้องตายไปเป็นธรรมดา ต้องหมดอายุขัยเป็นธรรมดา

นี่ประโยชน์ ถ้าใครจะเก็บประโยชน์มันจะได้ตรงนี้ ถ้าปล่อยยให้ถึงที่สุดแล้ว ต่างคนต่างตายกันไปแล้วเราจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เกิดมาทั้งทีเราจะได้อะไรติดมือเราไป บุญกุศลมีอยู่

แล้วเพราะเราเป็นชาวพุทธ ทำบุญทำทานมันมีอยู่แล้ว มีอยู่แล้วหมายถึงใจมันเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่เห็นๆ กันอยู่ แต่ถ้าการประพฤติปฏิบัติล่ะ? เราจะบังคับใจเราอย่างไร? เราจะเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราได้อย่างไร?

จิตสงบนี้เอาไว้ได้ชั่วคราวนะ ถึงที่สุดถ้าเราแก้ไขของเราไปเรื่อยๆ จิตนี้ทำให้มันผ่อนคลาย จิตนี้ทำให้พ้นจากกิเลสได้ ทำได้ ทุกข์มันเกิดขึ้นได้ ทุกข์ต้องดับได้ ถ้าทุกข์เกิดขึ้นมาแล้ว ทุกข์เกิดขึ้นมาได้แล้วดับไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สอน แต่ทุกข์นี้เกิดขึ้นมาได้ เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปฏิสนธิจิตที่มันเกิดในครรภ์ของมารดา แล้วไม่มีใครดูแลมัน ปล่อยให้มันตามยถากรรม ปล่อยให้ตามยถากรรม หาอยู่หากินดำรงชีวิตไป ถ้าไม่มีศีลมีธรรมนะเหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง สัตว์มันเกิดมาก็ดำรงชีวิตของมันไปจนกว่ามันจะหมดอายุขัยของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นสัตว์มนุษย์ นี่ตามโลกยกย่องกันด้วยกิเลสว่าเป็นสัตว์ประเสริฐๆ แต่ถ้ามันประเสริฐจริงนะมันต้องประเสริฐจากภายใน ประเสริฐจากภายใน เห็นไหม อยู่เฉยๆ คุณปัญญาเรานี้เรารู้ เรารู้สิ่งต่างๆ อยู่ แล้วเห็นคนทำผิดต่อหน้าเรา เราจะคิดอย่างไร? เรารู้ของเรานะ แต่เราพูดออกไปไม่ได้ใช่ไหม? เพราะพูดออกไปแล้วมันกระทบกระเทือนกันใช่ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำใจเราสะอาดแล้ว เราทำใจของเราขึ้นมาได้แล้ว นี่มันประเสริฐตรงนี้ไง ประเสริฐจากข้างในนะ สิ่งต่างๆ โลกมันเป็นสภากรรม กรรมของสัตว์โลกมันเป็นไปนะ เราดูอย่างนั้นแล้วย้อนมาดูตัว นี่ภาพภายนอก ภาพภายใน โลกนอก โลกใน สังคมนอก สังคมใน ครอบครัวนอก ครอบครัวใน ครอบครัวของเรายังสำคัญใหญ่เลย เกิดตายๆ ยิ่งครอบครัวใหญ่นะ เกิดตายไม่มีวันจบไม่มีวันสิ้น ครอบครัวใหญ่มาก

เราเป็นญาติกันโดยธรรม เราเกิดตายมาด้วยกัน สิ่งที่อยู่ด้วยกัน ถ้ามันมีอะไรบาดหมาง เห็นไหม เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ให้อภัยต่อกันไป เพียงแต่เขาจะมีทิฐิมานะ ถ้าเขามีทิฐิมานะ เขายังถือโกรธถือแค้นอยู่มันก็เรื่องของเขา เพราะเราไม่สามารถไปบังคับใจของใครได้ ใจของเขาเป็นใจของเขา ใจของเรายังบังคับได้ยากขนาดนี้ ถ้าเรายังบังคับใจของเราได้แล้วออกฝึกฝนได้ ชำระกิเลสได้ มันจะเป็นประโยชน์ของเรา เอวัง